

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «МІЖНАРОДНИЙ ЕКОНОМІКО-
ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ АКАДЕМІКА СТЕПАНА ДЕМ'ЯНЧУКА»**

**ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ТА ФІНАНСІВ**

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 15 ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

Освітньої програми:	Туризм
Рівня вищої освіти:	першого (бакалаврського)
за спеціальністю:	242 Туризм
галузі знань:	24 Сфера обслуговування

Робоча програма з навчальної дисципліни «Основи економічної теорії» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за освітньою програмою «Туризм» спеціальністю 242 «Туризм» галузі знань 242 «Сфера обслуговування»

Розробники: к.е.н., доц. Коваль Л.А., к.е.н., доц. Артюшок К.А.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри економіки та фінансів

Протокол № 1 від «28» серпня 2020 року

Завідувач кафедри, д.е.н., проф. _____ (В.І. Борейко)
(підпис)

Робочу програму погоджено з гарантом освітньо-професійної програми «Туризм»

Гарант Осіпчук І.О.
(підпис)

Схвалено навчально-методичною комісією економічного факультету
Протокол від «31» серпня 2020 року №1

Голова Ліщук Н.В.
(підпис)

І. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 24 «Сфера обслуговування»	обов’язковий компонент освітньої програми	
Змістових модулів – 2	Освітня програма «Туризм»	Рік підготовки:	
		1-й	1 -й
Семестр			
1-й		1 -й	
Лекції			
Загальна кількість годин – 120	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	20 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		30 год.	4 год.
		Лабораторні	
		- год.	- год.
		Самостійна робота	
		70 год.	110 год.
		Вид контролю: екзамен	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення дисципліни полягає у набутті майбутніми фахівцями ґрунтовних знань про зародження, становлення і напрями розвитку сучасних соціально-економічних систем, формування у здобувачів освіти навичок економічного мислення і економічної культури, навчання їх базовим методам пізнання економічних явищ та процесів, вмінню приймати обґрунтовані рішення з приводу економічних проблем, пов'язаних з їх майбутньою практичною діяльністю.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є ефективність функціонування окремих механізмів економічної системи та складників національної економіки.

Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни є: наукове обґрунтування загальних основ економічного життя суспільства; розкриття закономірностей розвитку суспільного виробництва; з'ясування механізмів дії економічних законів і механізмів використання їх людьми у процесі господарської діяльності; визначення істотних рис основних соціально-економічних систем та напрямів їх еволюції; з'ясування ролі економічної теорії у розробці шляхів формування соціально орієнтованої економічної системи суспільства.

Результатом навчання за дисципліною є набуття студентами відповідно до освітньо-професійної програми таких **компетентностей**:

- ЗК 04: Здатність до критичного мислення, аналізу і синтезу;
- ЗК 06: Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- СК 22: Розуміння принципів, процесів і технологій організації роботи суб'єкта туристичної індустрії та її підсистем.

По завершенні вивчення дисципліни студенти повинні володіти **програмними результатами**:

- ПР 10: Розуміти принципи, процеси і технології організації роботи суб'єкта туристичного бізнесу та окремих його підсистем (адміністративно-управлінська, соціально-психологічна, економічна, техніко-технологічна);
- ПР 18: Адекватно оцінювати свої знання і застосовувати їх в різних професійних ситуаціях;
- ПР 19: Аргументовано відстоювати свої погляди у розв'язанні професійних завдань.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні **знати**:

- сутність економічних відносин, економічних законів і принципів;
- закономірності розвитку економічних систем;
- визначити методологічні основи ефективного використання обмежених економічних ресурсів для більш повного задоволення потреб членів суспільства;
- розуміти механізм функціонування ринку, формування ринкової рівноваги;
- фундаментальні проблеми економіки;
- сутність товару, товарних відносин;
- сутність домогосподарств і форм ділових підприємств;
- галузеві особливості функціонування капіталу;
- господарський механізм функціонування економіки і його державне регулювання.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні **вміти**:

- обґрунтовувати загальні основи економічного життя суспільства;
- розкривати закономірності розвитку суспільного виробництва;
- з'ясовувати механізм дії економічних законів і механізм використання їх суб'єктами господарської діяльності в умовах ринкової економіки;
- визначити шляхи формування соціально-орієнтованої економіки;
- визначити попит і пропозицію, ринкову ціну і ринкову рівновагу;
- аналізувати економічні функції держави.

3. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Загальні засади економічного розвитку суспільства

Тема 1. Предмет і метод економічної теорії

Розвиток економічної думки й становлення економічної науки. Етапи формування економічної теорії як науки. Концепції різних шкіл економічної думки (меркантилістів, фізіократів, представників класичної школи політичної економії та ін.).

Предмет та категорійний апарат економічної науки. Соціально-економічні та організаційно-економічні відносини. Економічні категорії. Економічні закони: сутність, об'єктивний характер, механізм використання. Позитивна і нормативна економічна теорія.

Методи економічної теорії. Загальні та конкретні методи наукового пізнання та їх використання. Функції економічної теорії. Місце економічної теорії у системі навчальних дисциплін. Економічна теорія і економічна політика.

Література: основна: 2, 5, 7, 8, 11; допоміжна: 1, 5, 9.

Тема 2. Виробництво матеріальних благ і послуг. Продукт і характер праці.

Виробництво матеріальних благ і послуг. Взаємозв'язок між процесом виробництва і працею. Продукт і характер праці. Товари та послуги. Засоби виробництва та предмети особистого споживання. Економічні ресурси, їх класифікація. Обмеженість ресурсів. Матеріальне та нематеріальне виробництво. Виробничі можливості суспільства та результати виробництва. Крива виробничих можливостей і проблема економічного вибору. Альтернативна вартість. Основні фактори виробництва. Ключові показники ефективності виробництва. Суть і особливості змісту і характеру праці.

Література: основна: 1, 2, 5, 7, 8, 11, 19; допоміжна: 1, 5, 9.

Тема 3. Економічні потреби і виробничі можливості суспільства. Економічні інтереси.

Економічні потреби суспільства, їх суть і класифікація. Безмежність потреб. Закон зростання потреб. Корисність продукту. Об'єктивна і суб'єктивна корисність продукту. Гранична корисність продукту. Економічний інтерес, його об'єкт, функція. Інтереси і потреби: діалектика взаємозв'язку. Єдність і суперечності в системі інтересів. Виробництво та проблеми задоволення зростаючих потреб суспільства.

Література: основна: 1, 2, 5, 7, 8, 11, 19, 22; допоміжна: 1, 5, 9.

Тема 4. Соціально-економічний устрій суспільства. Економічні системи та закони їх розвитку.

Економічна система: її сутність та структурні елементи. Продуктивні сили як матеріальна основа економічної системи. Типи і еволюція економічних систем. Формаційний і загальноцивілізаційний підходи до типізації суспільства. Економічний устрій: суть та роль у житті суспільства. Економічний устрій і форми господарювання. Методологічні аспекти механізму дії і використання економічних законів людьми. Власність як економічна категорія. Структура власності та її історичні типи, види і форми. Суб'єкти власності. Об'єкти власності. Власність на робочу силу та підприємницький хист. Інтелектуальна власність. Власність на інформацію. Відносини власності на засоби виробництва і природні ресурси. Права власності. Власність на засоби виробництва та способи поєднання факторів виробництва. Тенденції в розвитку відносин власності в Україні та у світі.

Література: основна: 1, 2, 5, 7, 8, 11, 19; допоміжна: 1, 3, 5, 9, 11, 14.

Тема 5. Товарна форма організації суспільного виробництва. Товар і гроші.

Основні форми суспільного господарства. Суспільне господарство. Еволюція суспільного господарства. Сутність та основні риси натурального господарства. Товарне господарство. Умови виникнення товарного виробництва. Товар і його властивості.

Економічні теорії про вартість товару. Споживча власність товару. Мінова вартість товару. Теорія трудової вартості, теорія «трьох факторів», теорія граничної корисності. Величина вартості товару. Конкретна й абстрактна праця. Залежність величини вартості товару від продуктивності праці. Проста та розвинена форми товарного виробництва.

Закон вартості та його функції. Гроші, їх походження та сутність. Виникнення та сутність грошей. Функції грошей. Закон грошового обігу. Види грошей. Ціна товару та фактори, що на неї впливають. Інфляція. Антиінфляційна діяльність держави. Методи боротьби з інфляцією. Особливості грошового обігу в Україні. Сучасна грошова система.

Тема 6. Капітал: процес виробництва і нагромадження. Наймана праця і заробітна плата.

Капітал: процес виробництва і нагромадження. Капітал як економічна категорія. Загальна характеристика процесу перетворення грошей у капітал. Теорії про сутність капіталу. Загальна формула руху капіталу. Попит та пропозиція капіталу. Види та форми капіталу. Людський капітал. Інтелектуальний капітал. Інформаційний капітал. Виробничий капітал. Підприємницький капітал. Фінансовий капітал. Капітал і праця. Взаємозв'язок капіталу з працею. Теорії заробітної плати. Визначення вартості робочої сили. Сутність, форми та системи заробітної плати.

Номінальна і реальна заробітна плата, їх взаємозв'язок. Мінімальна заробітна плата та її критерії. Встановлення мінімальної заробітної плати.

Література: основна: 1, 2, 5, 7, 8, 11, 19; допоміжна: 1, 3, 5, 9, 11, 14.

Тема 7. Витрати виробництва і прибуток

Витрати виробництва. Теорії витрат виробництва. Загальна характеристика витрат. Сучасна класифікація витрат. Суспільні витрати. Економічні й бухгалтерські витрати. Валові, середні та граничні витрати, їх розрахунок. Витрати виробництва, вартість товару і його ціна. Сутність та функції обліку витрат. Собівартість товару та її структура. Проблеми зниження витрат.

Прибуток як головна мета діяльності підприємства. Прибуток як економічна категорія. Концепції походження прибутку. Функції та види прибутку. Норма прибутку, її розрахунок. Фактори, які впливають на норму прибутку. Міжгалузєва конкуренція та формування середньої норми прибутку. Перетворення вартості товару у ціну виробництва.

Література: основна: 1, 2, 5, 7, 8, 11, 19; допоміжна: 1, 3, 5, 9, 11, 14.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Теоретичні основи ринкової економіки

Тема 8. Ринок, його сутність і функції. Моделі ринку. Конкуренція і ціноутворення.

Ринок: сутність, види, функції. Визначення ринку. Роль і функції ринку. Характеристика системи ринків. Види ринків. Основи теорії попиту та пропозиції. Попит. Закон попиту, його графічне відображення. Пропозиція. Закон пропозиції та його графічне відображення. Нецінові фактори попиту і пропозиції. Взаємодія попиту і пропозиції в умовах ринкової економіки.

Ринкова рівновага. Ціна рівноваги. Еластичність попиту та пропозиції. Ціна товару і фактори, що на неї впливають. Конкуренція та її сутність. Конкуренція та її сутність. Ринкова конкуренція. Функції та форми конкуренції. Конкуренція і монополія. Конкуренція і моделі ринків. Особливості ціноутворення на різних ринках. Особливості ринкових відносин в Україні.

Моделі ринків. Характеристика ринку досконалої конкуренції. Ринок недосконалої конкуренції: монополістична конкуренція, монополія, олігополія. Особливості ціноутворення на різних ринках. Інфраструктура ринку. Поняття інфраструктури ринку. Фактори, що впливають на інфраструктуру. Функції ринкової інфраструктури. Фондові та товарні біржі. Ринок позичкового капіталу. Фінансово-кредитні установи.

Література: основна: 1, 2, 5, 7, 8, 11, 19; допоміжна: 1, 3, 5, 9, 11, 14.

Тема 9. Домогосподарства в системі економічних відносин.

Домогосподарства як суб'єкт ринкових відносин. Загальна характеристика домогосподарств. Двоїста роль домогосподарств в економіці на сучасному етапі розвитку. Домогосподарства як постачальники ресурсів. Доходи домогосподарства. Витрати домогосподарства. Розподіл доходів на особисте споживання, податки і заощадження. Витрати на споживання. Місце домогосподарства в кругообігу продуктів, ресурсів і доходів.

Література: основна: 1, 2, 5, 7, 8, 11, 19; допоміжна: 1, 3, 5, 9, 11, 14.

Тема 10. Підприємство як товаровиробник. Валовий дохід і прибуток.

Підприємство як суб'єкт ринкової економіки. Сутність та основні характеристики підприємства. Основні форми підприємств. Види та функції підприємств. Значення прибутку в розвитку підприємства.

Підприємство як суб'єкт ринкової економіки. Форми і види підприємств. Економічні основи розвитку та сучасний стан підприємництва в Україні. Банкрутство підприємств. Капітал підприємства. Оборót капіталу підприємства. Валовий дохід, його суть і структура. Підприємницький дохід. Значення прибутку у розвитку підприємництва. Роль підприємства і підприємництва в ринковій економіці. Маркетинг і менеджмент.

Література: основна: 1, 2, 5, 7, 8, 11, 19; допоміжна: 1, 3, 5, 9, 11, 14.

Тема 11. Галузеві особливості виробництва і функціонування капіталу. Форми прибутку, процент і рента.

Становлення ринку капіталів. Позичковий капітал. Сутність позичкового капіталу, його джерела та роль у розвитку економіки. Позичковий процент. Сутність кредиту та його форми. Банки, їх роль та функції. Банківський прибуток. Сутність торгового капіталу і його оборót.

Торговий прибуток. Характеристика витрат обігу. Чисті і додаткові витрати обігу. Види та форми сучасної торгівлі. Товарні біржі та фондові біржі. Цінні папери.

Аграрні відносини. Сільське господарство як галузь матеріального виробництва, специфіка аграрних відносин. Проблеми формування аграрних відносин в Україні. Підприємництво в аграрній сфері. Рентні відносини.

Особливості функціонуванні капіталу у економіці послуг.

Література: основна: 1, 2, 5, 7, 8, 11, 19; допоміжна: 1, 3, 5, 9, 11, 14.

Тема 12. Суспільне відтворення. Суспільний продукт і його основні форми.

Суспільне відтворення. Процес виробництва та відтворення. Сутність суспільного відтворення, його види: просте і розширене відтворення. Умови відтворення та реалізації суспільного продукту при простому та розширеному відтворенні. Показники розвитку економіки. Валовий внутрішній продукт, чистий національний продукт і національний дохід. Тіньовий сектор в економічному відтворенні. Національне багатство і його структура. Відтворення та процес нагромадження.

Циклічний розвиток економіки. Причини циклічного розвитку економіки. Теорії циклічного розвитку економіки. Фази економічного циклу. Економічні кризи, їх причини та наслідки. Особливості сучасних циклів. Державне антициклічне регулювання економіки.

Зайнятість та безробіття. Зайнятість: сутність і форми. Зайнятість та відтворення сукупної робочої сили. Безробіття: сутність, види та економічно-соціальні наслідки. Причини безробіття. Особливості сучасного безробіття. Державне регулювання зайнятості.

Література: основна: 1, 2, 5, 7, 8, 11, 19; допоміжна: 1, 3, 5, 9, 11, 14.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Загальні засади економічного розвитку суспільства												
Тема 1. Предмет і метод економічної теорії	8	1	2	-	-	5	8	1	1	-	-	8
Тема 2. Виробництво матеріальних благ і послуг. Продукт і характер праці.	10	2	2	-	-	6	10			-	-	8
Тема 3. Економічні потреби і виробничі можливості суспільства. Економічні інтереси.	11	2	2	-	-	7	9			-	-	9
Тема 4. Соціально-економічний устрій суспільства. Економічні системи та закони їх розвитку.	9	1	2	-	-	6	9	1	1	-	-	9
Тема 5. Товарна форма організації суспільного виробництва. Товар і гроші.	10	2	2	-	-	6	12			-	-	11
Тема 6. Капітал: процес виробництва і нагромадження. Наймана праця і заробітна плата.	11	2	2	-	-	7	9	1		-	-	9
Тема 7. Витрати виробництва і прибуток.	10	2	2	-	-	6	11			-	-	9
Усього за ЗМ І	69	12	14	-	-	43	68	3	2	-	-	63
Змістовий модуль 2. Теоретичні основи ринкової економіки												
Тема 8. Ринок, його сутність і функції. Моделі ринку.	9	1	4	-	-	4	11	1	1	-	-	10

Конкуренція і ціноутворення.												
Тема 9. Домогосподарства в системі економічних відносин.	9	1	2	-	-	6	9	1		-	-	9
Тема 10. Підприємство як товаровиробник. Валовий дохід і прибуток.	11	2	4	-	-	5	12			-	-	10
Тема 11. Галузеві особливості виробництва і функціонування капіталу. Форми прибутку, процент і рента.	11	2	2	-	-	7	9	1	1	-	-	9
Тема 12. Суспільне відтворення. Суспільний продукт і його основні форми.	11	2	4	-	-	5	11			-	-	9
Усього за ЗМ II	51	8	16	-	-	27	52	3	2	-	-	47
Усього годин	120	20	30	-	-	70	120	6	4	-	-	110

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
Змістовий модуль 1. Загальні основи теорії конкурентного ринку			
1.	Предмет і метод економічної теорії.	2	1
2.	Виробництво матеріальних благ і послуг. Продукт виробництва і характер праці.	2	
3.	Економічні потреби і виробничі можливості суспільства. Економічні інтереси.	2	
4.	Соціально-економічний устрій суспільства. Економічні системи та закони її розвитку.	2	1
5.	Товарна форма організації суспільного виробництва. Товар і гроші.	2	
6.	Капітал: процес виробництва і нагромадження. Наймана праця і заробітна плата.	2	
7.	Витрати виробництва і прибуток	2	
Змістовий модуль 2. Теоретичні основи ринкової економіки			
8.	Ринок, його сутність і функції. Моделі ринку. Конкуренція і ціноутворення.	4	1
9.	Домогосподарства в системі економічних відносин.	2	
10.	Підприємство як товаровиробник. Валовий дохід і прибуток.	4	
11.	Галузеві особливості виробництва і функціонування капіталу. Форми прибутку, процент і рента.	2	1
12.	Суспільне відтворення. Суспільний продукт і його основні форми.	4	
Разом		30	4

Змістовий модуль 1. Загальні основи теорії конкурентного ринку

Тема 1. Предмет і метод економічної теорії.

Питання для обговорення

1. Яке місце посідає економіка у функціонуванні сучасного суспільства?
2. Що вивчає економічна теорія?
3. Зародження та етапи розвитку економічної теорії.
4. Які особливості розвитку економічної науки в Україні?
5. Дайте характеристику сутності економічних законів та економічних категорій?
6. Класифікація економічних законів.
7. Методи пізнання соціально-економічних явищ і процесів.
8. Перерахуйте основні функції економічної теорії як науки.
9. Що є об'єктом та предметом дослідження економічної теорії?
10. Чому економічна теорія займає особливе місце в системі економічних наук?

Література: основна: 2, 5, 7, 8, 11; допоміжна: 1, 5, 9.

Тема 2. Виробництво матеріальних благ і послуг. Продукт виробництва і характер праці.

Питання для обговорення

1. Охарактеризуйте фактори суспільного виробництва.
2. Структура сфер суспільного виробництва.
3. Стадії суспільного виробництва.
4. Класифікація виробничих ресурсів.
5. Ознаки факторів виробництва.
6. Властивості суспільного продукту.
7. Яка економічна природа необхідного і додаткового продукту?
8. Які показники економічної ефективності виробництва Ви знаєте?
9. Що являє собою соціально-економічна ефективність виробництва?
10. Охарактеризуйте криву виробничих можливостей?

Література: основна: 1, 2, 5, 7, 8, 11, 19; допоміжна: 1, 5, 9.

Тема 3. Економічні потреби і виробничі можливості суспільства. Економічні інтереси.

Питання для обговорення

1. Покажіть взаємозв'язок економічних та соціальних потреб. Чому вони є рівнозначними?
2. Характер походження потреб
3. Що таке бажання?
4. Що таке потреба і чим вона відрізняється від бажання?
5. Що таке первинні потреби, яке значення вони мають у житті людини?
6. Яким чином потреби впливають на виробництво?
7. В чому взаємозв'язок потреб і інтересів?
8. Які існують сучасні класифікації потреб?
9. Що таке інтерес?
10. Чим інтерес відрізняється від потреб?

Література: основна: 1, 2, 5, 7, 8, 11, 19, 22; допоміжна: 1, 5, 9.

Тема 4. Соціально-економічний устрій суспільства. Економічні системи та закони їх розвитку.

Питання для обговорення

1. Що таке економічна система?
2. Які ланки має економічна система?
3. Суть традиційної, командної, змішаної, ринкової та сучасної економічної системи?

4. Поясніть структуру сучасного економічного суспільства
 5. Яке місце займає людина в економічній системі?
 6. Як в економічній науці відбувався процес еволюції визначення категорії «власність»?
 7. Що є суб'єктом та об'єктом власності?
 8. Поясніть суть інтелектуальної власності?
 9. Що означає поняття «володіння», «розпорядження» і «користування»?
 10. Поясніть різницю між колективною формою власності та державною?
- Література: основна: 2, 5, 7, 8, 11, 15, 18; допоміжна: 1, 2, 5, 9.*

Тема 5. Товарна форма організації суспільного виробництва. Товар і гроші.

Питання для обговорення

1. Дайте характеристику формам організації суспільного виробництва
2. Що таке товар і які він має властивості?
3. У чому суть натурального виробництва?
4. У чому суть товарного виробництва?
5. Суть суспільного поділу праці
6. Охарактеризуйте основні теорії виникнення грошей
7. Які грошові агрегати діють в Україні та світі?
8. Перерахуйте види грошей.
9. Які функції виконують гроші?
10. Що таке грошовий агрегат?

Література: основна: 1, 2, 5, 7, 8, 11, 19; допоміжна: 1, 3, 5, 9, 11, 14.

Тема 6. Капітал: процес виробництва і нагромадження. Наймана праця і заробітна плата

Питання для обговорення

1. Що являє собою капітал як економічна категорія?
2. Теорії капіталу.
3. Суть поняття «людський капітал».
4. Охарактеризуйте рівні інвестування у людський капітал.
5. Проаналізуйте відмінності між основним та оборотним капіталом.
6. Що таке амортизація основного капіталу?
7. Що таке заробітна плата?
8. В чому різниця між основною та додатковою заробітною платою?
9. Форми і системи оплати праці.
10. Номінальна та реальна заробітна плата.

Література: основна: 1, 2, 5, 7, 8, 11, 19; допоміжна: 1, 3, 5, 9, 11, 14.

Тема 7. Витрати виробництва і прибуток.

Питання для обговорення

1. Дайте визначення категорії витрати виробництва.
2. Що таке постійні та змінні витрати?
3. Що таке альтернативні витрати?
4. Яким чином пов'язані між собою поняття «витрати виробництва», та «собівартість продукції»?
5. Витрати виробництва у довгостроковому та короткостроковому періоді.
6. Що таке прибуток?
7. Які функції виконує прибуток?
8. Як визначається норма прибутку та норма рентабельності?
9. Які інші форми прибутку Ви знаєте?
10. Що являє собою основний та оборотний капітал?

Література: основна: 1, 2, 5, 7, 8, 11, 19; допоміжна: 1, 3, 5, 9, 11, 14.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Теоретичні основи ринкової економіки

Тема 8. Ринок, його сутність і функції. Моделі ринку. Конкуренція і ціноутворення.

Питання для обговорення

1. Ринок: сутність, функції, закони.
2. Класифікація ринків.
3. Фінансовий ринок: сутність, функції та роль економічній системі.
4. Попит, пропозиція, їх взаємодія.
5. Сутність, форми, функції конкуренції, способи конкурентної боротьби.
6. Монополії і монополістичні тенденції в економічній системі.
7. Інфраструктура ринку: сутність, основні елементи, функції.
8. Ціна як економічна категорія. Види цін та їх формування у ринковій економіці.
9. Еластичність попиту і пропозиції за ціною.
10. Ціноутворення на ринку досконалої конкуренції.
11. Ціноутворення на ринку монополії та олігополії.
12. Ціноутворення на ринку монополістичної конкуренції.

Література: основна: 1, 2, 5, 7, 8, 11, 19; допоміжна: 1, 3, 5, 9, 11, 14.

Тема 9. Домогосподарства в системі економічних відносин.

Питання для обговорення

1. Домогосподарства як суб'єкти економічної системи та ринкових відносин.
2. Згідно з рекомендаціями Організації Об'єднаних Націй домогосподарство – це...?
3. Доходи домогосподарств (номінальні та реальні), їх формування та розподіл.
4. Витрати домогосподарства.
5. Заощадження домогосподарств.
6. Які функції виконує домашнє господарство як первинна економічна ланка суспільства?
7. Ефект доходу. Ефект заміщення.
8. Гранична схильність домогосподарства до споживання та заощадження.

Література: основна: 1, 2, 5, 7, 8, 11, 19; допоміжна: 1, 3, 5, 9, 11, 14.

Тема 10. Підприємство як товаровиробник. Валовий дохід і прибуток

Питання для обговорення

1. Поясніть різницю між поняттями «підприємство» та «підприємництво»?
2. Назвіть принципи підприємницької діяльності?
3. Хто є суб'єктами підприємницької діяльності?
4. Перелічіть та дайте характеристики видам підприємницької діяльності?
5. Які функції виконує підприємництво та підприємство?
6. Охарактеризуйте види підприємств.
7. Охарактеризуйте стадії капіталу у процесі його кругообігу.
8. Дайте визначення поняттю амортизація, фізичний та моральний знос.
9. Порівняйте основний та оборотний капітал.
10. За якою формулою можна визначити валовий прибуток підприємства?
11. Що таке оборот капіталу і чим він відрізняється від кругообороту?
12. Поясніть суть інноваційного підприємства?
13. Що таке венчурний капітал та венчурне підприємство?
14. Охарактеризуйте показники сукупного, середнього та граничного прибутків.
15. Що таке бухгалтерський прибуток?
16. Поясніть суть інтелектуального та людського капіталу?

Література: основна: 1, 2, 5, 7, 8, 11, 19; допоміжна: 1, 3, 5, 9, 11, 14.

Тема 11. Галузеві особливості виробництва і функціонування капіталу. Форми прибутку, процент і рента.

Питання для обговорення

1. Поясніть різницю між торговим капіталом і торговим прибутком.
2. Дайте визначення поняттям оптова та роздрібна торгівля.
3. Що таке позичковий капітал та позичковий відсоток? Назвіть джерела формування позичкового капіталу?

4. Розкрийте суть агробізнесу.
5. Яка роль сільського господарства в суспільному виробництві?
6. Поясніть різницю між земельною рентою та орендною платою за землю.
7. Охарактеризуйте форми земельної ренти.
8. Що таке фінансовий капітал?
9. Акціонерний капітал: структура, функції, форми прояву.
10. Охарактеризуйте форми кредиту.
11. Що таке ціна землі і як вона визначається?
12. Чому з часом ціна землі тільки зростає?

Література: основна: 1, 2, 5, 7, 8, 11, 19; допоміжна: 1, 3, 5, 9, 11, 14.

Тема 12. Суспільне відтворення. Суспільний продукт і його основні форми.

Питання для обговорення

1. Розкрийте суть поняття суспільне відтворення.
2. Дайте характеристику простому, розширеному та звуженому відтворенні.
3. Назвіть типи розширеного відтворення.
4. Що означає термін відтворення продуктивних сил.
5. Особливості відтворення в аграрній сфері.
6. Система національних рахунків.
7. Характеристика секторів інституційних одиниць в СНР.
8. ВВП та методи розрахунку. Дефлятор ВВП.
9. Що таке національний дохід і як визначити його величину?
10. Де створюється національний дохід?

Література: основна: 1, 2, 5, 7, 8, 11, 19; допоміжна: 1, 3, 5, 9, 11, 14

6. Самостійна робота

Завдання для самостійного опрацювання тем дисципліни

Назва теми	Зміст завдання для відпрацювання пропущених занять і невиконаних завдань	Форми контролю	Література	Кількість годин	
				Денна	Заочна
Змістовий модуль 1. Загальні засади економічного розвитку суспільства					
Тема 1. Предмет і метод економічної теорії	Вивчення лекційного матеріалу, виконання практичного завдання	Експрес опитування, тести	основна: 2, 5, 7, 8, 11; допоміжна: 1, 5, 9.	5	8
Тема 2. Виробництво матеріальних благ	Вивчення лекційного матеріалу,	Тести, практичні завдання	основна: 1, 2, 5, 7, 8, 11; допоміжна: 1, 5,	6	8

і послуг. Продукт і характер праці.	виконання практичного завдання		9.		
Тема 3. Економічні потреби і виробничі можливості суспільства. Економічні інтереси.	Вивчення лекційного матеріалу, виконання практичного завдання	Кейси, есе, доповідь	основна: 1, 2, 5, 7, 8, 11; допоміжна: 1, 5, 9.	7	9
Тема 4. Соціально-економічний устрій суспільства. Економічні системи та закони їх розвитку.	Вивчення лекційного матеріалу, виконання практичного завдання	Кейси, практичні завдання, тестові завдання	основна: 2, 5, 7, 8, 11; допоміжна: 1, 2, 5, 9.	6	9
Тема 5. Товарна форма організації суспільного виробництва. Товар і гроші.	Вивчення лекційного матеріалу, виконання практичного завдання	Кейси, практичні завдання	основна: 1, 2, 5, 7, 8, 11; допоміжна: 1, 3, 5, 9, 11, 14.	6	11
Тема 6. Капітал: процес виробництва і нагромадження. Наймана праця і заробітна плата.	Вивчення лекційного матеріалу, виконання практичного завдання	Кейси, практичні завдання	основна: 1, 2, 5, 7, 8, 11, 19; допоміжна: 1, 3, 5, 9, 11, 14.	7	9
Тема 7. Витрати виробництва і прибуток.	Вивчення лекційного матеріалу, виконання практичного завдання	Кейси, практичні завдання, доповідь	основна: 1, 2, 5, 7, 8, 11; допоміжна: 1, 3, 5, 9, 11, 14.	6	9
Змістовий модуль 2. Виробництво і пропонування на конкурентному ринку					
Тема 8. Ринок, його сутність і функції. Моделі ринку. Конкуренція і ціноутворення.	Вивчення лекційного матеріалу, виконання практичного завдання	Кейси, практичні завдання, тестові завдання	основна: 1, 2, 5, 7, 8, 11; допоміжна: 1, 3, 5, 9, 11, 14.	4	10
Тема 9. Домогосподарства в системі економічних відносин.	Вивчення лекційного матеріалу, виконання практичного завдання	Кейси, есе, доповідь	основна: 1, 2, 5, 7, 8, 11; допоміжна: 1, 3, 5, 9, 11.	6	9
Тема 10. Підприємство як товаровиробник.	Вивчення лекційного матеріалу,	Кейси, практичні завдання,	основна: 1, 2, 5, 7, 8, 11; допоміжна: 1, 3,	5	10

Валовий дохід і прибуток.	виконання практичного завдання	тестові завдання	5, 9, 11, 14.		
Тема 11. Галузеві особливості виробництва і функціонування капіталу. Форми прибутку, процент і рента.	Вивчення лекційного матеріалу, виконання практичного завдання	Кейси, практичні завдання, тестові завдання	основна: 1, 2, 5, 7, 8, 11; допоміжна: 1, 3, 5, 9, 11, 14.	7	9
Тема 12. Суспільне відтворення. Суспільний продукт і його основні форми.	Вивчення лекційного матеріалу, виконання практичного завдання	Кейси, есе, доповідь	основна: 1, 2, 5, 7, 8, 11; допоміжна: 1, 3, 5, 9, 11, 14.	5	9
ВСЬОГО				70	110

7. Індивідуальні завдання

Індивідуальна робота з навчальної дисципліни «Економічна теорія» виконується з метою закріплення та поглиблення теоретичних і практичних знань та вмінь, набутих студентом у процесі засвоєння навчального матеріалу з дисципліни. Виконання ІД є важливим етапом у підготовці та складанні заліку з дисципліни.

Виконання завдань індивідуальної роботи *дає можливість установити:*

- здатність студента до самостійної науково-дослідної і практичної діяльності;
- уміння студента використовувати теоретичні знання і застосовувати їх для вирішення конкретних завдань;
- здатність студента збирати, систематизувати, узагальнювати й аналізувати теоретичні й емпіричні дані;
- уміння студента коротко, логічно й у доступній формі викласти основні положення контрольної роботи, висновки і рекомендації.

Загальні вимоги до студентів при підготовці до індивідуальної роботи передбачають:

- оволодіння теоретичними знаннями щодо планування, організації наукового дослідження та практичними навичками його реалізації.
- формування широкого наукового і загальнокультурного кругозору.
- уміння аналізувати наукову літературу.
- здатність здійснити свій внесок у розробку даної теми.
- уміння коротко, логічно викласти свої думки, хід і результати аналізу наукових джерел.

Виконання, оформлення та захист індивідуальної здійснюється студентом в індивідуальному порядку відповідно до методичних рекомендацій.

Теми індивідуальних робіт

1. Основні напрямки сучасної економічної теорії.
2. Розвиток економічної теорії в Україні.
3. Нобелівські лауреати з економіки за останнє п'ятиріччя.
4. Предмет економічної теорії.
5. Економічні закони та їх використання.
6. Безмежність потреб та обмеженість ресурсів.
7. Фактори виробництва та зміни у факторах виробництва в процесі розвитку суспільства.
8. НТП та його вплив на суспільне виробництво.

9. Ефективність виробництва і шляхи її підвищення.
10. Власність та її місце в системі економічних відносин.
11. Реформування відносин власності в умовах переходу від командно-адміністративної до ринкової економіки.
12. Економічна система, її структура та типи.
13. Соціалістична економічна система та її особливості.
14. Ринкова трансформація економіки.
15. Економічне зростання та його фактори.
16. Особливості економічного зростання у країнах світу.
17. Циклічність економічного розвитку.
18. Періодизації соціально-економічного розвитку.
19. Сталий розвиток та його складові.
20. Постіндустріальне суспільство.
21. Проблеми економічного зростання України.
22. Теорії вартості.
23. Походження грошей та їх сучасні види.
24. Інфляція: її сутність та причини.
25. Особливості інфляції в сучасній економіці України.
26. Ринкова економіка: особливості механізму, переваги та недоліки.
27. Ринкові реформи в економіці України.
28. Інфраструктура ринку і проблеми її розвитку в економіці України.
29. Монополія та антимонопольна діяльність держави.
30. Еластичність попиту та пропозиції.
31. Обіг капіталу.
32. Тенденція до вирівнювання норми прибутку.
33. Витрати виробництва.
34. Прибуток та теорії прибутку.
35. Оцінка економічної ефективності діяльності підприємств.
36. Підприємництво та його роль.
37. Ціна, її сутність, функції та фактори, що визначають.
38. Методи ринкового ціноутворення.
39. Менеджмент та його функції.
40. Маркетинг та його значення у функціонуванні підприємств.
41. Доходи домогосподарств та методи їх регулювання державою.
42. Безробіття та його сучасний стан в Україні.
43. Сучасні форми і системи заробітної плати.
44. Державне регулювання ринку праці.
45. Нерівність у розподілі доходів: причини та наслідки.
46. Основні види доходів та їх походження.
47. Товарна біржа: її призначення та механізм функціонування.
48. Кредит, його функції та форми.
49. Банківська система України.
50. Операції комерційних банків.
51. Основні види цінних паперів.
52. Фондова біржа та її роль у функціонуванні економіки.
53. Рента та її види.
54. Оцінка вартості землі.
55. Реформування земельних відносин в економіці України.
56. Сучасні форми господарювання в аграрній сфері України.
57. Державна підтримка фермерів в країнах світу.
58. Сучасна аграрна політика України.
59. Проблеми формування ринку землі в Україні.

60. Господарський механізм змішаної економіки ринкового типу.
61. Податкова система.
62. Державний бюджет.
63. Економічні теорії про державне регулювання ринкової економіки.
64. Суспільні товари та особливості їх відтворення.
65. Екстерналії та їх регулювання державою.
66. Монетарна політика, її цілі та інструменти.
67. Ризики економічної діяльності.
68. Тіньовий сектор економіки.
69. Еволюція світового господарства.
70. Міжнародна торгівля: сучасний стан.
71. Еволюція світової валютної системи.
72. Економічні теорії міжнародної торгівлі.
73. Глобалізація: сутність та протиріччя.
74. Проблеми інтеграції України у світове господарство.
75. Економічний аспект глобальних проблем.

8. Методи навчання

У процесі вивчення дисципліни «Основи економічної теорії» застосовуються наступні методи навчання:

- лекції, в тому числі й проблемні з попередньою роздачею лекційних матеріалів студентам;
- практичні заняття у їх різноманітних формах (бесіда з елементами дискусії, робота в малих групах, «мозковий штурм», ситуативний підхід, розв'язування задач, ділова гра, бесіда за «круглим столом», рольова гра, імітація);
- стандартизовані тести та поточне опитування;
- презентація результатів виконаних завдань та досліджень;
- індивідуальні заняття під керівництвом викладача;
- самостійна робота студентів з літературою у бібліотеці, з Інтернет ресурсами тощо;
- індивідуальне завдання.

9. Методи контролю

При вивченні студентами курсу «Основи економічної теорії» застосовуються такі методи оцінювання набутих знань:

- поточне (усне) опитування, дискусійне обговорення проблем на практичних заняттях;
- складання опорного конспекту теми; побудова структурно-логічної схеми теми, окремого питання;
- письмова контрольна робота;
- індивідуальне науково-дослідне завдання;
- підсумковий контроль (залік).

Усне опитування; персональний контроль; реферати; самостійна робота; контрольна робота; залік.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль, самостійна та індивідуальна робота												Екзамен	Сума
Змістовий модуль №1							Змістовий модуль №2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	40	100
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5		

11.Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Критерії оцінювання	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	Студент виявляє особливі творчі здібності, глибокі знання навчального матеріалу, що міститься в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах; вміє аналізувати явища, які вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку; застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач; володіє вмінням надавати чітку аргументовану відповідь на поставленні питання	відмінно
82-89	B	Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи, надає лаконічну відповідь майже на всі поставленні питання; самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	добре
74-81	C	Студент вміє оперувати необхідним колом понять та категорій; узагальнювати та систематизовувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві	
64-73	D	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, слабе їх застосування при розв'язанні практичних завдань; аналізує навчальний матеріал за допомогою викладача, надає мало аргументовані відповіді, виправляє не всі помилки, значна кількість яких є суттєвими	задовільно
60-63	E	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні вищому за початковий, проте має фрагментарне уявлення про деякі поняття та категорії курсу; надає неповне висвітлення змісту питань; має недостатнє вміння зробити аргументовані висновки; відповіді містять значну кількість недоліків і помилок	
35-59	FX	Студент не опанував значну частину матеріалу курсу; не володіє понятійним апаратом; не опрацював базову та допоміжну літературу. Мова не виразна, обмежена, бідна, словниковий запас не дає змогу оформити ідею. Практичні навички на рівні розпізнавання	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	Студент повністю не знає програмного матеріалу, не працював в аудиторії з	незадовільно з

		викладачем або самостійно; допускає суттєві помилки у відповідях на питання, не вміє застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних завдань	обов'язковим повторним вивченням дисципліни
--	--	--	---

12. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення навчальної дисципліни «Економічна теорія» включає:

1. Опорний конспект лекцій (паперовий та електронний варіант).
2. Навчально-методичні посібники у локальній мережі університету.
3. Матеріали для підготовки до практичних занять.
4. Матеріали для самостійного вивчення дисципліни.
5. Тестові завдання.

13. Рекомендована література

Основна література:

1. Базилевич В.Д., Базилевич К.С. Ринкова економіка: Основні поняття і категорії. - К.: Знання, 2006. 632с.
2. Базилевич В. Д. Економічна теорія: Політекономія: Підручник. К.: Знання, 2006.
3. Башнянин Г.І. Політична економія: Навч. посібник/ За ред. Г.І.Башнянина, Є.С. Шевчук.- Л.: Новий світ - 2000, 2011. - 480с.
4. Білецька Л.В. Економічна теорія (Політекономія. Мікроекономіка. Макроекономіка): Навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів/ Л.В.Білецька, О.В.Білецький, В.І.Савич. - 2-ге перероб. та доповнене. - К.: ЦУЛ, 2009. - 688с.
5. Костюк В.С. Економічна теорія: Навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів/ В.С.Костюк, А.М.Андрющенко, І.П.Борейко.- К.: ЦУЛ, 2009.- 282с.
6. Макконелл К., Брю С. Экономика: принципы, проблемы, политика. М.: Республика, 1992.
7. Мочерний С.В. Основы экономической теории: Навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів/ С.В.Мочерний, О.А.Устенко.- 3-тє вид., стереотип.- К.: Видавничий центр «Академія», 2009.- 504с.
8. Палехова В.А. Політична економія: Підручник. – Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2007. 332с.
9. Основы экономической теории: Навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів/ Ю.Г.Козак, С.С.Шаповал, О.С.Кіро, М.А.Засць.- К.: ЦУЛ, 2012.- 264с.
10. Ніколенко Ю. В. Політична економія: Під. К.: ЦУЛ, 2009. 632 с.
11. Федоренко В. Г. Політична економія: Підручник. – 2-ге вид. К.: Алерта, 2015. 487 с.
12. Щетинін А. І. Політична економія. Підручник. К.: Центр учбової літератури, 2011. 480 с.
13. Якобчук В.П. Економічна теорія: Навч. посібник/ М-во освіти і науки України; Житомир. нац. агроекологічний ун-т.- 3-є вид., перероб.- К.: Ліра-К, 2015. - 408с.

Допоміжна література:

1. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка. Кн.2. За ред. С.Панчишина і П.Островерха. – К.: Знання, 2006.
2. Базилевич В.Д., Базилевич К.С. Ринкова економіка: Основні поняття і категорії. - К.: Знання, 2006.
2. Білецька Л.В., Білецький О.В., Савич В.І. Економічна теорія (Політекономія. Мікроекономіка. Макроекономіка): Навч. посібник. – К.: ЦУЛ, 2009. – 688 с.
3. Бочан І.О., Михасюк І.Р. Глобальна економіка. Підручник. К., «Знання», 2007, 403 с.

4. Геець В.М. Суспільство, держава, економіка: феноменологія взаємодії та розвитку. К., Ін-т екон. та прогнозув. НАН України, 2009, 864 с.
5. Дідківська Л.І., Головка Л.С. Державне регулювання економіки / Навч. посібник – 5-те вид., стер. – К.: Знання, 2006. – 213 с.
6. Робінсон Дж, Аджемоглу Д. Чому нації занепадають? Походження влади, багатства і бідності / Пер. з англ. – Харків.: «Наш формат», 2016. – 472 с.
7. Самуельсон П. Економіка: Підручник. – Львів: Світ. – 1993. – 496 с.
8. Семюелсон Пол А., Нордгауз Вільям Д. Макроекономіка / Пер. з англ. - К.: «Основи», 1995. - 544 с.
9. Семененко В.М. Економічна теорія. Політекономія. Навч. Посібник. – К.: ЦУЛ, 2010. – 360 с.
10. Стівен Роузфілд. Порівнюємо економічні системи / Пер. з англ.. – К.: «К.І.С.», 2005. – 370с.
11. Туниця Т.Ю. Збалансоване природокористування: національний і міжнародний контекст. К., «Знання», 2006, 300 с.
12. Україна і світове господарство: взаємодія на межі тисячоліть / За ред. А.С.Філіпченка, В.С.Будкіна, А.С.Гальчинського. - К.: Либідь, 2002.
13. Фергюсон Н. Еволюція грошей. Фінансова історія світу / Пер. з англ. – Харків.: «Наш формат», 2017. – 384 с.
14. Фергюсон Н. Цивілізація. Як захід став успішним / Пер. з англ. – Харків.: «Наш формат», 2017. – 488 с.

14. Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс].- Режим доступу : <https://www.rada.gov.ua>
2. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <https://www.mof.gov.ua/uk>
3. Офіційний сайт Міністерства економіки України [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <https://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>
4. Офіційний сайт Міністерства соціальної політики України [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <https://www.msp.gov.ua/>
5. Офіційний сайт Державної податкової служби [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <https://tax.gov.ua/>
6. Офіційний сайт Державної служби статистики України[Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
7. Офіційний сайт Національної бібліотеки України ім. В.І.Вернадського. [Електронний ресурс].- Режим доступу : <http://www.nbuv.gov.ua>
8. Офіційний сайт Світового банку : [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <https://www.worldbank.org/uk/country/ukraine>
9. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду : [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <https://www.imf.org/ru/home>
10. Офіційний сайт Світового економічного форуму : [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <https://www.weforum.org>